

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
INSTITUTUL DE ISTORIE

RECEPTIONAT
Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare
La data: "26" 12 2019
RECEPTIONAT

AVIZAT

Secția AŞM _____

RAPORT ȘTIINȚIFIC FINAL

**privind executarea proiectului de cercetări științifice fundamentale 2018-2019 (Moldova-Italia)
din cadrul programului AŞM-CNCI privind proiectele bilaterale, pentru perioada 2018-2019**

proiectul **18.80013.16.06.04/It. „Rețele de asistență și solidaritate din perspectiva istorică. Italia și Moldova: studiu comparativ”**,
(denumirea proiectului)

contract (de finanțare/cu privire la finanțarea și executarea proiectului) nr. 04/It din „20” aprilie 2018 și nr. 04/It din „15” februarie 2019

termen de executare: 31 decembrie 2019

Directorul proiectului

CORLĂTEANU Silvia
(numele, prenumele)

(semnătura)

Directorul Institutului de Istorie

COJOCARU Gheorghe
(numele, prenumele)

(semnătura)

Președintele Consiliului științific

COJOCARU Gheorghe
(numele, prenumele)

(semnătura)

Chișinău 2019

CUPRINS:

1. Scopul și obiectivele propuse spre realizare în cadrul proiectului (până la 1 pagină).
2. Rezultatele științifice obținute în cadrul proiectului.
3. Cele mai relevante realizări obținute în cadrul proiectului (până la 100 cuvinte).
4. Participarea în programe și proiecte internaționale (ORIZONT 2020, COST...), inclusiv propunerile înaintate/proiecte câștigate în cadrul concursurilor naționale/internaționale cu tangență la tematica proiectului.
5. Colaborări științifice internaționale/naționale.
6. Vizite ale cercetătorilor științifici din străinătate.
7. Teze de doctorat/postdoctorat susținute pe parcursul realizării proiectului.
8. Manifestări științifice organizate la nivel național/internațional.
9. Aprecierea activității științifice promovate la executarea proiectului (premii, medalii, diplome etc.).
10. Rezumatul raportului cu evidențierea rezultatului, impactului, implementărilor, recomandărilor.
11. Concluzii.
12. Bugetul proiectului, lista executorilor, lista tinerilor cercetători, doctoranzilor (conform anexei nr.1)
13. Lista publicațiilor științifice ce țin de rezultatele obținute în cadrul proiectului (conform anexei nr.2)
14. Participări la manifestări științifice naționale/internaționale (conform anexei nr.3)

Conducătorul proiectului

conf.univ.ols. Livia Corlăescu
(nume, prenume, grad, titlu științific) (semnătura)

1. Obiectivele și sarcinile propuse spre realizare pentru perioada de raportare

Proiectul **18.80013.16.06.04/It.** „**Rețele de asistență și solidaritate din perspectiva istorică. Italia și Moldova: studiu comparativ**”, se realizează în cadrul direcției strategice **Patrimoniul național și dezvoltarea societății**, de către echipa Institutului de Istorie în colaborare cu Institutul de Studii a Societăților Mediteranei (ISSM-CNR, Italia), în baza Acordului de Colaborare Bilaterală dintre Academia de Științe a Moldovei și Consiliul Național de Cercetări din Italia.

Pentru realizarea proiectului au fost stabilite următoarele obiective:

- Vizite de cercetare și documentare în bibliotecile și arhivele europene, cu precădere în cele în care sunt depistate documente inedite la tematica proiectului.
- Valorificarea unor aspecte particulare ale proceselor de modernizare, de asistență și ajutor, aspecte sociale în cele două zone: Mediterana și aria bazinului Mării Negre (teritoriul dintre Prut și Nistru) prin studierea acestora din perspectivă istorică.
- Studierea problemei Basarabiei în contextul relațiilor româno-italiene și româno-ruse între modernitate și contemporanietate.
- Organizarea dezbatelor științifice în cadrul atelierelor comune de lucru (Chișinău-Napoli).
- Schimb de experiență și de management în probleme de cercetare și organizare științifică.
- Aplicarea în Programele europene de finanțare a științei.

2. Rezultatele științifice ale cercetărilor efectuate în cadrul proiectului pentru perioada de raportare

Proiectul este axat pe mobilitate academică. Suma alocată pentru anul 2018 a constituit 150 mii lei și pentru anul 2019 la fel, 150 mii lei, utilizate exclusiv pentru deplasări și organizarea întrunirilor științifice.

Pe parcursul anului 2018 au fost elaborate planurile de activitate și stabilite tematicile de cercetare din cadrul proiectului. S-a realizat schimbul de opinii asupra planurilor de lucru pe parcursul primei etape de realizare al proiectului. S-a făcut schimb de opinii în probleme de

management al cercetării în cadrul institutelor partenere. O atenție sporită a fost acordată studierii bibliografiei la temă (națională și internațională), a inventarelor de arhivă în vederea planificării stagiului de cercetare în arhive. În comun cu echipele partenere a fost elaborat și depus la concursul programului european COST proiectul „Underground Built Heritage as catalyser for Community Valorisation (Underground4value)” (*Subteranul construit – catalizator pentru valorificări ale comunității (valoare subterană 4)*). O atenție sporită a fost acordată dezvoltării competențelor de mobilitate academică a cercetătorilor; integrarea tinerilor în activități de planificare/realizare a obiectivelor și pe identificarea posibilităților de redactare-publicare/editare a produselor științifice.

Tot în anul 2018 au fost realizate 2 întrenuri științifice ale echipelor partenere, la Chișinău și la Napoli. Au fost prezentate comunicări științifice la temele planificate (în perioada 15-20 octombrie 2018) în Italia și (în perioada 6-11 noiembrie 2018) în Republica Moldova. Totodată, au fost realizate stagii de documentare și cercetare în biblioteci și arhive din Republica Moldova (Chișinău), România (Iași), Italia (Arhiva de Stat din Napoli, Arhiva Băncii din Napoli, Arhiva Iсторică Diplomatică a Ministerului de Externe a Italiei, Roma), biblioteci universitare etc.

Împreună cu echipa parteneră a fost depus la concursul programului COST și a fost aprobat pentru finanțare proiectul CA18110 „Underground Built Heritage as catalyser for Community Valorisation (Underground 4 value)” (*Subteranul construit – catalizator pentru valorificări ale comunității (valoare subterană 4)*), lideri – echipa parteneră a ISSM-CNR Italia, Napoli.

Pe parcursul anului 2019 au fost valorificate temele de cercetare în problematica schimbărilor sociale care au avut loc în spațiul mediteranean și în spațiul din Europa de Est cu precădere în teritoriul dintre Prut și Nistru. A fost preluata practica italiană de cercetare a problemei saraciei și a problemei asistenței și ajutorului și evoluția în timp a acestor concepte și instituții cât și chestiunea diplomatică în problemele sociale ale statelor, astfel, pe parcursul anului 2019 s-a reușit valorificarea fondurilor de arhivă la temele propuse în Arhiva Diplomatică (Courneuve) și Arhivele Militare (Vincennes) din Paris, Arhiva diplomatică (Farnesina) a Ministerului Relațiilor Externe și Cooperării Internaționale a Italiei, (Roma), arhivele istorice din Napoli, București, Odessa etc.

Au fost realizate câteva întruniri științifice la Chișinău și Napoli, participarea la școala de vară organizată de IsMED-CNR, Napoli (1 septembrie - 3 octombrie 2019) în domeniul Istoriei economice. Astfel, s-a reusit participarea la seminarul științific organizat între istorici din Italia, Spania, Franța, Elveția, Israel, Regatul Belgiei și participanți din Europa de Est: România, Ungaria, Bulgaria, Republica Moldova. Aceste întruniri au permis extinderea relațiilor științifice și de colaborare cu institute partenere din spații mult mai largi.

În perioada 20-23 noiembrie 2019, conf. univ. dr. Silvia Corlăteanu-Granciuc și dr. Andrei Emilciuc au realizat un stagiu științific la Institutul de Studii al spațiului Mediteranei din orașul Napoli, al Consiliului Național de Cercetări din Italia (ISMed-CNR). În cadrul seminarului planificat la ISMed-CNR, pe data de 21 noiembrie, dr. Andrei Emilciuc a prezentat comunicarea *Elements of social assistance and solidarity in Bessarabia (1812-1918)*, iar conf. univ. dr. Silvia Corlăteanu-Granciuc a prezentat comunicarea *Politica socio-economica dello stato sovietico nella RSS Moldava nel periodo del regime comunista (1944-1991)*. Totodată, comunicările colegilor italieni au servit bun prilej de preluare a practicilor italiene în domeniu.

Pe data de 22 noiembrie 2019, la invitația Departamentului Relații Internaționale din cadrul Facultății de Științe Politice și Relații Internaționale a Universității „Federico II” din Napoli, istoricii de la Chișinău, Silvia Corlăteanu-Granciuc și Andrei Emilciuc au susținut în fața studenților Facultății federicane o prelegeră cu tema *L'identità della Moldova nell'Europa Orientale dall'Antichità ad oggi*. Prelegerea a fost susținută în cadrul cursului general „NATO și Europa de Est”.

Activitățile au fost însoțite de vizita de documentare la Biblioteca științifică a ISMed-CNR.

În perioada 9-13 decembrie 2019 la Chișinău a derulat vizita echipei italiene și seminarul planificat în cadrul proiectului. Pe data de 12 noiembrie 2019 a avut loc seminarul științific planificat în cadrul căruia au fost dezbatute problemele: Dr. Immacolata CARUSO, IsMED-CNR, Italia, *La mobilità umana e lo sviluppo. Migrazione delle donne nella Repubblica Moldova*; Dr. Antonio BERTINI, IsMED-CNR, Italia, *La città sovietica*; Conf. univ. dr. hab. Valentin CONSTANTINOV, Institutul de Istorie, MECC, *Tratarea „celor de jos” în spațiul românesc în perioada medievală*; Dr. Andrei EMILCIUC, Institutul de Istorie, MECC, *Elements of social*

assistance and solidarity in Bessarabia (1812-1918); Conf. univ. dr. Silvia CORLĂTEANU-GRANCIUC, Institutul de Istorie, MECC, Politici sociale în RSS Moldovenească; Conf. univ. dr. Tatiana POTÂNG, Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”, Reflectarea sărăciei în literatura română.

Concluziile și rezultatele cercetărilor au fost prezentate pentru a fi publicate în reviste științifice naționale și internaționale cu factor de impact.

4. Concluzii

Proiectul 18.80013.16.06.04/I^t *Rețele de asistență și solidaritate din perspectiva istorică. Italia și Moldova: studiu comparativ* reprezintă un proiect realizat în cadrul Acordului Bilateral cu CNR Italia, care a avut drept obiectiv general schimbul de experiență și de management în domeniul cercetării precum și stabilirea tematicilor de interes comun în problema modernizării proceselor din spațiul mediteranean și al Europei de Est (studierea cazurilor Italiei și al Republicii Moldova); studierea aspectelor sociale, economice dar și a celor politice, diplomatice care au avut ca subiect de discuții soluționarea problemelor sociale. Totodată, accentul a fost pus pe studierea evoluției în timp a creării mecanismelor spre dezvoltarea instituțiilor de asistență și ajutor, prin prisma evoluțiilor istorice. În cazul dat experiența seculară italiană a permis documentarea într-o chestiune mai puțin cercetată în spațiul dintre Prut și Nistru.

Lâ tema dată, în cadrul proiectului au fost organizate mai multe întruniri științifice: seminare științifice, conferințe, școli de vară, întruniri pe problemele vizate, stagii de cercetare și documentare în bibliotecile și arhivele naționale și internaționale, accente fiind puse pe chestiunea „statului bunăstării” și a „securității sociale” prin prisma decalajelor nesoluționate dintre societate și politica instituțională; problematica proceselor de modernizare în spațiul celor 2 arii de cercetare; probleme de istorie economică, socială, politică și culturală; chestiunea Basarabiei în contextul relațiilor româno-italiene și româno-ruse în epoca modernă și contemporană; probleme de cercetare multidisciplinară. Împreună cu echipele partenere a fost prezentat în Programul COST și a obținut finanțare proiectul CA18110. Astfel, a fost obținută vizibilitatea internațională a institutului deschizându-se posibilități de participare în mai multe programe internaționale de finanțare a științei. Acum se lucrează activ în vederea aplicării în alt proiect în Programul COST cu tema „Europa după Europa. Mobilitatea studenților de la pelerinajul academic la programele Erasmus+”. Scopul este

de a studia rolul universităților în mobilitatea persoanelor care au contribuit la construcția spațiului cultural european.

5. Participarea în programe și proiecte internaționale (ORIZONT 2020, SCOPES, JOP, IRSIS, NATO, etc.), inclusiv propunerile prezentate/câștigate în cadrul concursurilor naționale și internaționale cu tangență la tematica cercetării proiectului realizat

Împreună cu echipa parteneră a fost depus la concursul programului COST și a fost aprobat pentru finanțare proiectul CA18110 „Underground Built Heritage as catalyser for Community Valorisation (Underground 4 value)” (*Subteranul construit – catalizator pentru valorificări ale comunității (valoare subterană 4)*), lideri – echipa parteneră a ISSM-CNR Italia, Napoli.

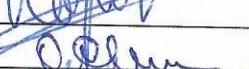
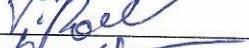
Acum se lucrează activ în vederea aplicării în alt proiect în Programul COST cu tema „Europa după Europa. Mobilitatea studenților de la pelerinajul academic la programele Erasmus+”. Scopul este de a studia rolul universităților în mobilitatea persoanelor care au contribuit la construcția spațiului cultural european.

Anexa nr. 2

Volumul total al finanțării (*mii lei*) (pe ani)

Anul	Planificat	Executat	Cofinanțare
2018	150,00	150,00	-
2019	150,00	150,00	-

Lista executorilor (funcția în cadrul proiectului, titlul științific, semnătura)

Nr d/o	Numele/Prenumele	Titlul științific	Funcția în cadrul proiectului	Semnătura
1.	Corlăteanu Silvia	conf. univ. dr.	Conducător de proiect	
2.	Cojocaru Gheorghe	conf. univ. dr. hab.	Consultant științific	
3.	Constantinov Valentin	conf. univ. dr. hab.	cercetător științific	
4.	Tîcu Octavian	conf. univ. dr.	cercetător științific	
5.	Sclifos Eugen-Teodor	dr.	cercetător științific	
6.	Emilciuc Andrei	dr.	cercetător științific	
7.	Potâng Tatiana	conf. univ. dr.	cercetător științific	
8.	Bodean Nicolae	cerc. științific	cercetător științific	
9.	Gherasim Cristina	dr.	cercetător științific	
10.	Crudu Lilia	Cercetător științific	cercetător științific	

**LISTA
lucrărilor publicate
articole din reviste cu factor de impact: 0,01-0,09**

CORLĂTEANU-GRANCIUC S., Tratatul Basarabiei în raporturile româno-italiene (1920-1927), în *Revista de Științe Politice și Relații Internaționale*, București, nr. 1. 2018, p.152-161. ISSN 1584-1723. Index Copernicus.

CORLĂTEANU-GRANCIUC S., *Alexandru Averescu și ratificarea de către Italia a Tratatului Basarabiei de la Paris din 28 octombrie 1920*, în: „Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (Serie Nouă). Istorie. Tom LXIV/2018. Număr special/Special Issue. Marea Unire a românilor (1918) – Istorie și actualitate. The Great Union of the Romanians (1918) – History and Actuality. Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. ISSN 1221-843X, p. 385-399. (indexată CEEOL).

articole din alte reviste editate în străinătate

CONSTANTINOV V., Relațiile Țării Moldovei cu orașele transilvănene în primele decenii ale secolului al XVII-lea, în: *Cluj-Kolozsvár-Klausenburg 700. Várostörténeti tanulmányok. Studii de istorie urbană*. Főszerk. Lupescu Makó Mária. Szerk. Ionuț Costea, Ovidiu Ghitta, Sipos Gábor, Rüsz-Fogarasi Enikő. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Cluj, 2018, p.16-19.

articole din reviste naționale:

- **categoria B,**

CONSTANTINOV V., Un izvor demografic necunoscut privitor la populația Moldovei din a doua jumătate a secolului al XVII-lea, în: *Revista de Istorie a Moldovei*, 2018, nr. 2 (114). Ch., p.18-32.

EMILCIUC, A. Intrarea Italiei în război (1915) și consecințele pentru România / Institutul pentru studii politice de apărare și istorie militară; coordonator: Mihail E. Ionescu; responsabil de vol.: Petre Otu. – București: Editura Militară, 2017, 328 p. În: Revista de Istorie a Moldovei, Nr. 3, Chișinău, 2018, p. 135-137, ISSN 1857-2022

articole în alte reviste naționale

CORLĂTETEANU-GRANCIUC S., Drumul sinuos al recunoașterii internaționale a Tratatului Basarabiei de la Paris (28 octombrie 1920) În: *Patrimoniul Iсторic. Revista Asociației Iсторicilor „Nicolae Iorga” din Ungheni*, nr. 8, Ch., 2018, p. 15-21. ISSN 2345-1637.

articole în culegeri (naționale / internaționale)

CORLĂTEANU-GRANCIUC S., *Generalul Alexandru Averescu și traseul ratificării de către Italia a Tratatului Basarabiei (1920-1927)*, în: Marea Unire de la Marea Neagră: Constanța 2018: volum omagial dedicat Centenarului Marii Uniri a Românilor și împlinirii a 140 de ani de la Unirea Dobrogei cu România. Coord.: Sorin-Marcel Colesniuc. – Constanța. Celebris, 2018, p. 709-718. ISBN 978-606-8849-60-7.

EMILCIUC, A. Evoluția sistemului fiscal în orașele din Basarabia (1812-1871). În: *Historia est Magistra Vitae : Valori, paradigmă, personalități : In honorem profesor Ion Eremia / Fac. de Istorie și Filozofie a Univ. de Stat din Moldova, Bibl. Șt. (Inst.) "Andrei Lupaș"; ed.: Constantin Manolache ; coord.: Liliana Rotaru ; resp. de ed.: Ion Valer Xenofontov. – Chișinău : Biblioteca Științifică Centrală "Andrei Lupaș" (Institut), 2019 (F.E.-P. "Tipografia Centrală")*, p. 263-285. ISBN 978-9975-3331-2-2.

CORLĂTEANU-GRANCIUC S., Contro le cattive abitudini. Modelli e comportamenti alimentari, igienici e sanitari nella Bessarabia dell'età moderna. In: *Istorie și cultură. In honorem academician Andrei Eșanu*. Biblioteca Științifică. Secția editorial-poligrafică. Coord.: Gheorghe Cojocaru, Igor Cereteu, Ch., 2018. ISBN 978-9975-4116-9-1, p. 529-540.

CORLĂTEANU-GRANCIUC S., Alexandru Averescu și Basarabia în contextul relațiilor româno-italiene din anii '20 ai secolului XX. În volumul *Reconstituiri istorice. Civilizație, valori, paradigmă, personalități: In honorem academician Valeriu Pasat*. Coord.: Gh. Cojocaru, N. Enciu. Biblioteca Științifică. Ch., 2018, ISBN 978-9975-3183-9-6, p. 233-247.

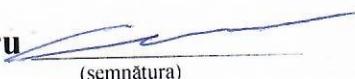
**rapoarte publicate/teze ale comunicărilor la congrese, conferințe, simpozioane,
în culegeri (naționale / internaționale)**

CORLĂTEANU-GRANCIUC S., Italia și Tratatul Basarabiei de la Paris (28 octombrie 1920) în documentele diplomatice italiene. Rezumat. În: Ionuț Nistor, Cristina Preutu, Mircea-Cristian Ghenghea (editori). *Congresul Național al Istoriciilor Români, Iași, 29 august – 1 septembrie 2018. Volum de rezumate*. Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2018, p.52. ISBN 978-606-714-486-4.

Director proiectului **conf. univ. dr. Silvia Corlăteanu**
(nume, prenume, grad, titlu științific)

(semnătura)

Directorul Institutului de Istorie **conf. univ. dr. hab. Gheorghe Cojocaru**
(nume, prenume, grad, titlu științific)

(semnătura)